

AZ ERDÉLYI FŐKORMÁNYZÓK RENDELETEI A PESTIS, MARHAVÉSZ ÉS ÉHINSÉG MEGGÁTLÁSÁRA.

A főkormányzók eltiltja a pestises helyekkel való érintkezést és a nyári három holnapra a vásárokat. (1710. június 26.)

Sacr. Caes. Regiaeque Majestatis stb. nomine.
Universis stb.

Minthogy az Istennek ez hazában régen tartó sulyos itéleti a pestis, mind eddig nem hogy megszűnt volna, sőt naponként sok helyekről bejövő bizonyos relatiók szerint továbbra is ujobban gyarapodik: hogy azért ez hazának még eddig attól megmaradott részei is ne inficialodjanak; mgos gralis commendans urammal megegyezett akarattól végeztük: hogy az eddig infectioban levő helyekkel való commercium, ugy a sokadalmak és héti vásárok is mindenütt ezekben az három nyári holnapokban interdicáltassanak; hogy efféle confluxusok alkalmatosságával a contagio egy helyről másra való harapozása praescindáltassék; megtapasztalván eddig is sok helyek ez iránt való vigyázatlanságok miatt magokan történt siralmas casusokat. Melyhez képest kgteknek autoritate a sua Majestate sacr. clementer attributa, parancsoljuk igen serio ezen feljebb megirt végezésünket semmiképpen általhágni ne merészelje; az contagiosus helyekkel való commerciumot serio interdicálja az maga districtusában mindenütt, ugy az sokadalmakat, héti vásárokat is, melyek alkalmatosságával a pestis terjedhetne; szorgalmatos vigyázással lévén az sokadalmos és vásáros helyekre, külömben ha hun parancsalotunk ellen afféle confluxusok hallatattnak; mgos gralis uram resolutioja szerént igen kemény animadversionkat, azok az helyek el nem kerüjlik. Secus stb.

Datum Cibinii, die 26 Junii, anno 1710.

B. Stephanus Vesselényi mp.

Sámuel Conrádi mp.

Ludovicus Naláczai mp.

(p. h.)

Kivül: Pro tribus sedibus Siculi calibus Csik, Gyergyó és Kászon.

Más kézzel: Az pestissel inficialodott helyeken való cummerium sokadalmak és heti vásárok feltiltásáról.

(Eredetije patens formában nagy guberniumi pecséttel Csik vm. levéltárában.)

A főkörmányszék rendelete Csíkszéknek, hogy a buzából pálinkát főzni ne engedjen. (1713. decz. 7.)

S. C. R. M. stb. nomine.

Az mint értjük, igen kezdik ott az székben vesztegetni az buzát pálinka főzésre, az mely miatt mind az ő felsége adójának fogyatkozása, mind az széknek szüksége következhetik, kegyelmetek azért publicálja ez parancsolatunkat mindenütt és interdicálja, hogy senki is buzából pálinkát főzni ne merészeljen és vigyázzon kegyelmetek, hogy valamiképpen az parancsolattal ne abutáljanak statuálván in immorigeros poenat is és pro qualitate delicti exequáltatván.

Datum Cibinii 7. decembris 1713.

Sigismundus Kornis gubernator mp.

Samuel Alvinczi mp.

(Egykorú másolat czim nélkül Csík vm. levéltárában.)

A főkörmányszék Csík, Gyergyó és Kászon székben a Moldovában kiütött pestis miatt a szorosok őrizetét elrendeli. (1714. január 27.)

Sacr. Caes. Regiaeque Majestatis stb. nomine.

Illustrissime stb.

Ujolog repullulalván Moldovában a pestis, hogy a szegény haza is annak közinkben való serpálásától praeserváltassék, szükség az arra való passusokon szorgalmatosan vigyáztatunk; melyhez képest parancsoljuk, kglmeknek, a maga keze alatt való helyekben tegyen mindjárt dispositiót, hogy az passusok szoros vigyázással observáltassanak, ne hogy a negligentia miatt nagyobb veszedelem következék a hazára. Sic stb.

Datum Cibinii 27 Januarii, anno 1714.

C. Sigismundus Kornis gubernator mp.

Ludovicus Naláczai mp.

Latin külczim: Csík, Gyergyó és Kászonszéknek.

(Eredetije a nagy guberniumi pecséttel Csík vm. levéltárában.)

A főkörmányszék rendelete Csík, Gyergyó és Kászonszéknek a dögvészben elhullt marhák elásatásáról, az álhírek terjesztői ellen. (1717. aug. 9.)

Sacr. Caes. Regiaeque Majestatis stb. nomine.

Illustrissime stb.

A mostani közönségesen grassáló nyavalyák alkalmatosságával, az imitt amott magát mutogató pestisi contagiótól való praevicens őrizkedésben, mikre kellessék vigyázni, minapi commissioink mellett kibocsátott praevia dispositionkból és az előbbeni praxishól, kgltek eléggé megérthette és tudhatja kötelessége szerint maga és a szegénység conservativjára effectumban vétette és veszi, elhisszük. Minthogy pedig azon grassáló nyavalyáknak és ha actualis pestisi infectio volna annak is

nagyobb harapozására, a mostani marha dög nem kevésbé contribuálhat; szükségesnek itiljük publicáltatni, hogy a városokon és falukon megdöglött marhák utczákról és utakról mindenütt kivonattatván jó mélyen földben ásattasanak és eltemettessenek, melyet ha kik a publicatione praesentium elmulatnának, a tisztektől megbüntetessenek. Ennek felette az ok nélkül való lármázás, nagy hátramaradására lévén a szegénységnek nyári takarodásában, az olyan lármázókra jól vigyázni, ha kik találatnak pro merito megbüntetni, a tiszteknek pedig olyan vigyázással lenni, hogy mindenkoron a szegénység conservatiojára, maga kötelességének és incumbentiájának megfelelhessenek autoritate guberniali parancsoljuk és hogy kgltek ezeket effectiváltassa és observáltassa serio committáljuk. Sic stb.

Datum Cibinii ex regio Tranniae gubernio die 9-na Augusti 1717.

C. Sigismundus Kornis gubernator mp.

S. Kölcsey.

Latin külezím: Csik, Gyergyó és Kászonszéknek.

(Eredetije a guberniumi pecséttel lezárva Csik vm. levéltárában.)

A főkörmányszék Csik, Gyergyó és Kászonszékben a nagy inség miatt elrendeeli a gabonaneműek összeírását, a fölösleg árúba bocsátását s egy véka búza árát 1 frtban állapítván meg. (1719. febr. 15.)

Sacr. Caes. Regiaequae Cath. Majestatis stb. nomine.

Illustrissime stb.

A mindennapi recens példákból és hiteles relatiokból keservesen kellett értenünk ebben a hazában az népek nagy extremitását, és éhel halásra jutott állapotját elmondhatjuk méltán, in omnem terram exivit sonus iste, quia multa flagella peccatoris, mivel már a község annyira jutott, hogy szokattlan, sőt a memoria hominum nem is hallatott eledellel kellett magát nyomorgatni, a midön *bükkfának, szilfának héjával, revivel, kétféle makkal, magyarófa rügyivel, nádgyükérrrel, török búza torsával, berekenyefának gyümölcséből sült máléval, varjú, szarka, maeska és ez éhség miatt megdöglött marháknak húsával kételenítették magokat tartani*, sőt már minden bizodalom nélkül desperabunde hallatlan extremitasokra erumpálni intendálnak. Jóllehet primis principiis midön a gubernium mind a pestis miatt ocludalt helyeknek, nem külömben az olyan extremitásra jutott személyeknek is megértette volna ilyen nagy szükségeket, kívánt paterne tempestive praemonitiot tenni, hogy in tali extremitate ex universalis penuria, a mely embernek Isten ő szent felsége bővebb áldását mutatta, búzája és gabonája találatik, tehát az tégye eladóvá, mindazonáltal úgy látjuk és tapasztaljuk, hogy sokan találatnak olyan személyek, kik is propter privatum suum interesse búzájokat és egyéb gabonájokat eladóvá tenni nem akarják, hanem

titkon egy-egy véka búzát tizenöt sustákon és feljebb is adják el házoktól, contra gubernii intentionem et semel factam determinationem. Hogy azért az elalélt szegénység éppen éjhel halásra ne jusson, kgltek ex incumbencia sui officii in gremio sui elsőbben is minden renden levő embereknek búzájokat asztagban, veremben, vagy szemül ha találja maga székiben subordinatussi által, absque personarum respectu, hitelesen conscribáltatván azon listát indilate elküldeni el ne mulassa, observálván azt, hogy az olyan búzás gazda ember, ujjig maga cselédjével és jobbágyit is segétevén, mennyivel érheti meg, a többit eladóvá tégye, és egy véka búzát a guberniumnak elébbeni determinatio szerint egy német forintnál feljebb eladni ne merészelje sub poena confiscationis, egyéb gabonának is az árát ahoz alkalmaztatván. Esett értésünkre az is, hogy némelyek nagyobb-nagyobb árát várván a búzának, nyereségre feles búzát szedtek bé, azért valahol efféle emberek találatnak, hasonlóképpen búzájokat eladni a determinatio szerint eladni kénszeritessenek, sub poena eadem confiscationis. A papi rendek búzájoknak investigatioját azon helybéli esperestek hitelesen indagálván a consignált búzának és egyéb gabonának registrumát absque ulla procrastinatione, magok superintendesinek és püspököknek béküldeni el ne mulassa, a honnat is a gubernium annakutánna vehessen egész informatiot. Ha kik pedig contumacia ducti magokat mégis opponálnák et in tali universali penuria, búzájokat és egyéb gabonájokat eladni nem akarnák, vagy eltitkolnák, verificálodván a dolog in illo casu a gubernium kételenítettik bizonyos commissariusokat mindenfelé exmittálni és az olyan contumax embereknek minden búzájokat confiscáltatja, mely büntetést is nem másnak, hanem kiki maga inobedentiájának tulajdoníthat. Secus stb.

Datum Claudiopoli, ex regio principatus Tranniae gubernio, die 15-ik Febr. 1719.

C. Sigismundus Kornis gubernator mp. Sigismundus Kun mp.

Latin külczim: Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek.

(Eredetiye a guberniumi pecséttel Csík vm. levéltárában.)

A főkörmányszék Csíkszéknek, a pestis miatt betiltja a gyűléseket és országos vásárokat. (1719. május 20.)

Sacrae Caes. Reg. Cath. stb. nomine.

Illustrissime egregii stb.

Az isteni látogatásoknak meg nem szünő, sőt mindennapi esetekből ujlton ujló jeleit szomorúan abból is tapasztalván, most egy, majd más és harmadik egymástól távoljabb való helyeken üti ki magát a pestilentialis inpectio, melynek orvoslására vagy praeveniálására az

emberi tehetségben több mód nem hagyatott az egy rationalis, praevia cautionak elkövetésénél. Szükségtelennek tartjuk ugyan sokszori eziránt való intimationkat, edictuminkat és paroncsolatinkat ujabban repetálni el is hitetvén magunkkal, hogy a ki becsületit szereti, kötelességét el nem felejtí, hanem csak arra emlékeztethetjük kegyelmeteket, hogy a communicatiók el nem tiltása vagy annak vakmerő által hágása, mint-hogy ilyen sokáig tartó és annyi helyeken magát kimutató pestilentiális contagionak oka és alkalmatossága kegyelmetek maga ítélheti meg, ez ilyen consequentiakból, ha ezeknek elkerülésére nem lett volna-e szükséges a serényebb vigyázás és ex publico az infectus helyekre való olyan gondviselés, hogy az éhség miatt ne kellett volna a tilalom ellen kimenni és a kenyérszerzést pestisi infectióval fizetni, azért az elébbeni edictuminkat és commissionkban imponált praecautioinkat mostan is helyben hagyván, a mint minapi commissiónkban. a hír nélkül indicáltatott vármegyék és székek gyűléseit és nagy congregatióit interdicituk. Minthogy pedig az országos sokadalmakra való gyülekezetek is alkalmatosságot szolgáltatnak, a mindenünnen sine discrimine et examine jövő emberek és portékák által való communicatiojára és propagáltatására, a pestisi infectionak, de ellenben s szegénységet is minden pénz kereséstől elfogni nem akarjuk, hanem a sokadalmak dolgát így regulázzuk és circumscribáljuk, hogy a vármegyékben és székekben hetenként vagy esztendőnként eső apró vásárookra és sokadalmakra a vicinitáshoz képest reá vigyázzanak, az országos sokadalmakot pedig se a vármegyéken se városokban, a tisztek meg ne engedjék, míg a guberniumhoz kérdőre nem bocsátják és egész informatiót tévén engedelmet reá nem vésznek a modo imposterum. — A regius fiscus már sok izben kívánta, hogy az arendák possessori de bone iure vel praetensionibus ac immunitatibus producáljanak, a gubernium is repetitis vicibus intimálta, most azért ultimarie, kegyelmeteknek commitálunk, hogy a vármegyéken és székekben publicáltattak, a ki a jövő holnapban post ferias pentecostales be állondó gubernium residentialis bégyülésére, in fine junii nem compareál, maga instrumentumit nem producálja amissionem praetensi iuris magának tulajdonítsa. Secus stb.

Datum Claudiopoli ex regio principatus Transylvaniae gubernio, die 20. mai 1719.

C. Sigismundus Kornis gub. mp.

S. Kölcséry.

Latin külczim: Csík-Gyergyó-Kászonszéknek.

(Eredetije a nagy guberniumi pecséttel Csík vm. levéltárában.)

Közli: DR. SZÁDECZKY LAJOS.